

AVRUPA MEDYASI İLE DİYALOG

Uluslararası medyanın sorularına yanıtlar.

BAHADIR KALEAĞASI

Son yılların geleneksel Kasım furyası. AB Komisyonu yıllık Türkiye raporunu açıklıyor. Türkiye'ye uluslararası medya ilgisi dorukta. Almanya, Fransa, Hollanda, İngiltere, Finlandiya, Polonya, İtalya, Amerika veya Lituanya gibi birçok ülkeden gazeteciler soruyor:

- **“Türkiye niye AB’ye karşı yükümlülüklerini yerine getirmeyi hep pazarlık konusu yapıyor?”**

Mikrofonlar ve kameralar karşısında dikkat! Aynı anda soğukkanlı ve sempatik, hem bilgilendirici, hem de yalın, gerçekçi fakat iyimser olmak gerek. Genelde zaten zor dengeler bunlar. Bir de konu Türkiye-AB ilişkileri olunca, konu iyice karmaşık. Üstelik Kıbrıs da gündemdeyse, çetrefilli bir durum. Uluslararası medya ile diyalogda, sabırla anlatmaya çalışıyoruz:

- “Konu öncelikle insani bir sorundur. Yakın geçmişte iki kere çözülmüş olabilirdi. İki kere AB tarafından bir çözüm desteklenmiş, Türkiye de bunu kabul etmiştir. Bugün bir kriz varsa, kaynağı Türkiye değildir.”
- **“Ama AB kurallarına uymakta direten Türkiye. Gümrük birliğini Kıbrıs’a uygulamıyor; limanları ve havaalanlarını açmıyor.”**
- “Hafıza kaybından sakınlım. AB iki kere çözüm önerdi. Birincisi Annan Planı’dır. Bu belgeyi imzaladığı halde, halkına red telkini yapan Papadopoulos’tur. İkinci çözüm, bölünmüş bir Kıbrıs AB’ye üye oluyorken, Kuzey Kıbrıs üzerindeki ekonomik tecridin kalkması olabilirdi. Her iki AB destekli çözüme Türkiye olumlu yaklaşmış, Güney Kıbrıs red etmiştir. AB Bakanlar Konseyi tarafından görevlendirilen AB Komisyonu Kuzey Kıbrıs’ın ekonomik tecridine son verecek mevzuatı hazırlamıştır. Fakat Güney tarafından veto edilmiştir.”
- **“Türkiye niye tek taraflı hareket edemiyor? Sonuçta limanlar konusu siyasal ve ekonomik açılardan çok önemli değil, fakat hukuksal bir ihlal söz konusu. Üstelik 1984 ile 88 arasında liman ve havaalanlarınız açıldı.”**
- “Çünkü bu sefer denklemde Kıbrıslı Türkler önplanda. Kıbrıslı Türkler barışa ve AB’ye ‘evet’ demiştir. Kötü bir şey yapmadılar ki. AB’nin de talep ettiği şekilde ‘Avrupa’ya evet’ dediler. Kıbrıslı Türkleri bu şekilde cezalandırmak insancıl ve uygar bir davranış değildir. Avrupalı değerlerle çelişmektedir. Papadopoulos’un kin duygularına alet olmak doğru değildir. Bugün G.Kıbrıs’ın vetosu olmasa bu sorun çıkmayacaktı. Bu tür Orta Doğulu yaklaşımlara ödün veremeyiz. Biz Avrupalı değerlere göre hareket eden bir ülkeyiz. AB’nin oluşturduğu çözümü destekliyoruz. AB içi bir tıkanma var. Gitsin veto bitsin kriz.”

Ayrıca konuyu genel çerçevesine yerleştirmek doğru olur:

- “Bu işte ölçü kaçtı. Kıbrıs konusu AB ve Türkiye yurttaşlarının günlük yaşamını ve geleceğini bu derecede ilgilendirmiyor. Sorun Avrupa tek pazarının veya siyasal bütünlüğünün işleyişini etkileyecek boyutta değil. Hem AB hem de Türkiye’de gündemde ekonomik sorunlar, işsizlik, eğitim, sağlık, yeni teknolojiler, enerji, dış ve iç güvenlik, yükselen Asya Pasifik ile rekabet gibi somut konular var. Gerçek ve olması gereken gündeme oranla, Kıbrıs konusunun işgal ettiği gündem arasındaki mantıksız asimetri sakıncalı bir durum yaratıyor. Halbuki zaman içinde taraflar birbirine güvendiğçe, ekonomik ve toplumsal ilişkiler arttıkça çözüm kolaylaşacak. Türkiye’nin de daha fazla güven gereksinimi var. Olli Rehn’nin yakınması haklı: Türkiye’nin AB üyeliğini hala sorgulayanların yarattığı olumsuz etki kısır döngüyü pekiştiriyor”.
- **“Evet ama bazı AB ülkelerinin iç siyasal gündeminde Türkiye de var”.**
- “Doğru, özellikle Türkiye’den göç almış olan Almanya, Fransa, Avusturya ve Hollanda’da demagoji yapan siyasetçiler var. Aşırı sağcılar neyse de, bazı merkez sağ veya merkez sol politikacıların da bu tür popülist veya türkofobik eğilimlere bulanmaları Avrupa’nın demokratik saygınlığını zedeliyor.”

- **“İyi de sonuçta kamuoyu tepkisi varsa ne olacak?”**
- “Bir dakika! Kamuoyu konusuna girmeden önce bir konuya açıklık getirelim. Türkiye’ye AB üyeliği yolunu bizzat Konrad Adenauer ve General De Gaulle gibi Avrupa’nın kurucu babaları açtı. Yıllar içinde bu hedef defalarca resmen teyit edildi. En son olarak 3 Ekim 2005’de 25 AB üyesi ülke müzakerelerin başlaması kararına imza attı. Herhalde Türkiye zorla imza attırmadı. Öyleyse neden Ankara tarafından tanınmayan Güney Kıbrıs dahil tüm AB ülkeleri bu kararı onayladı?”
- **“Neden?”**
- “Çünkü Türkiye’nin AB üyeliği her birinin ulusal çıkarı. Aynı zamanda bu bir ortak Avrupa çıkarı meselesi. Başkentlerdeki tüm resmi raporlar ve açıklamalar bu yönde oldu. Birçok etken dikkate alındı. Örneğin Avrupa’nın demokratik etki alanının genişlemesi, tek pazarın küresel rekabet gücü, Çin, Hindistan, ABD, Rusya, İran, Orta Doğu, enerji tedariki güvenliği, iç ve dış güvenlik, göç sorunu, uygarlıklar arası ilişkiler, Türkiye’yi dışlamanın maliyeti... AB hükümetleri bu kararı egemen bir şekilde aldılar. Dolayısıyla kendi kamuoylarına bu kararlarının gerekçelerini daha iyi anlatmak zorundalar.”
- **“Peki nasıl değişecek Avrupa kamuoyu?”**
- “Bugünün değil yarının Türkiye’si, yarının AB’sine üye olacak. Bugün AB halklarının Türkiye konusunda kaygı duydukları birçok sorun zaten tam üyelik aşamasında çözülmüş olacak. Örneğin serbest dolaşım, tarım politikası, bütçe gibi konularda anlaşmalar olacak. Belki geçiş süreleri düzenlenecek. Tam üyelik sürecinin çözeceği sorunları bahane ederek, sürece karşı çıkmak mantık hatasıdır. Tekrar ediyorum: tam üyelik aşamasına gelmiş bir Türkiye, aynı zamanda AB kamuoyunun önemli bir kesiminin olumsuz yaklaşımına temel olan sorunları aşmış bir ülke olacaktır.”
- **“Bu yeterli mi?”**
- “Bugün oranı yüzde altmış civarındaki karşı çıkan kitlenin en az yarıya inmesi için yeterli. Ayrıca bugünden yarına başka şeyler de değişecek. Öncelikle, tam üyelik yolunda ilerleyen bir Türkiye’nin imajı da çok daha farklı olacak. Bu arada gerek Türkiye’nin, gerekse AB Komisyonu ve üye ülkelerin tanıtım ve iletişim politikalarının da olumlu etkileri yayılacak. Bir diğer belirleyici etken ise, AB’nin yeni bir genişleme için bugüne göre daha uygun bir ortama erişeceği.”
- **“Tam bu noktada da bir sorun yok mu? Komisyon bütünleşme kapasitesi hakkında da bir rapor yayınladı”.**
- “Tabii ki bu da denklemin diğer bir ögesi. Türkiye veya herhangi bir aday ülke, demokrasisi, ekonomisi, toplumsal kalkınması ve mevzuat uyumu ile üyeliğe hazır olduğunda, AB’nin genişlemeye hazır olmaması çok vahim bir durum olur. Bu demektir ki AB’de ekonomik büyüme canlanmadı. Kurumsal reform başarısız oldu ve siyasal bütünlük çökmekte. Böyle bir AB artık üyelik adayları için çekim gücünü kaybetmiş demektir. Fakat bu çok olumsuz bir senaryo. Umuyor ve güveniyoruz ki, AB ekonomik ve kurumsal atılımlarını yapacak. Zamanı geldiğinde yeni genişleme dalgalarına hazır olacak. Eski İsveç Başbakanı ve halen dışişleri bakanı olan Carl Bildt’in de işaret ettiği gibi, küresel gerçekler daha geniş ve etkin bir AB’yi zorunlu kılmakta”.
- **“Fakat sonuçta bugüne dönersek, Türkiye-AB ilişkileri derin bir krizin arifesinde”**
- “AB ile Türkiye arasındaki ilişkilerde Kıbrıs’ın dışında ne var biliyor musunuz? Birçok somut bütünleşme etkeni var. Türkiye’de makro ekonomik göstergeler Maastricht kriterlerine uyum yolunda. Ticaret, yatırımlar ve turizmde Türkiye Avrupa ile ileri derecede bir bütünleşme içinde. Binlerce Türk genci AB’nin Erasmus, Leonardo ve Socrates gibi eğitim programlarına katılmakta. Bilim, araştırma-geliştirme, kadın hakları, enerji, çevre gibi birçok alanda Türkiye AB programlarının üyesi. Dış politika, güvenlik, uluslararası örgütlü suçla ve terörle mücadelede Türkiye Avrupa düzeyindeki işbirliği sistemine dahil. Avrupa’nın enerji tedarikini güvence altına alan birçok petrol ve doğal gaz taşıma hattının kavşağında Türkiye var. Bunca somut etkene rağmen, yalnızca Kıbrıs yüzünden ilişkiler koparsa tarihsel bir gaflet olur. Mutlaka her iki tarafta da akılcılık baskın çıkacak, sorun tamamen aşılamasa bile aşamalı bir çözüm süreci şekillenecektir”.

- “Bununla birlikte Komisyon raporu olumsuz çıktı.”
- “Doğal. Bu bir OECD veya Dünya Bankası raporu değil. Komisyon raporlarının doğasında sorunlara odaklanmak var. Olumlu çıkan rapor son rapor oluyor. Bir sonraki yıl aday ülke üye oluyor. Göreceli yaklaşmak gerek. Komisyon’un da vurguladığı gibi, Türkiye 1999’daki ilk raporda sıralanan siyasal sorunlarının büyük bölümünü çözdü. Muazzam reformlar başardı. Bu yıl yavaşlama var. Uygulama sorunları var. Değişime muhafazakâr tepkiler karşısında sendeleme sorunu var. Fakat Türkiye bu noktaya kadar geldiyse, bundan sonrasını da başaracak. Örneğin bizzat kendi amacına ihanet eden Türk Ceza Kanunu’nun 301. maddesi değişecek. Artık demokrasinin bir Kopenhag değil, bir Ankara kriteri olduğu bilinci gelişti. Komisyon raporu, Türkiye’nin tam üyeliğe giden yolunu somutlaştırması açısından yapıcı bir rol oynamakta. Yalnızca demokrasi değil, bölgesel kalkınma, sosyal politikalar, tüketici hakları gibi birçok alanda Türkiye için bir yol haritası.”

Türkiye hakkında Avrupa medyası ve kamuoyunun daha iyi anlaması gereken birçok gerçek var. AB Komisyonu raporunu açıklarken veya AB zirveleri toplandığında uluslararası medya kütlesi Brüksel’de yoğunlaşıyor. Ayrıca Avrupa ve dünyanın, dolayısıyla Türkiye’nin geleceğini ilgilendiren konular her ülkede ilgi odağı olmaya devam ediyor. Devletler çağdaş iletişim araçları ile bu gündemde etkili olmaya çalışıyor. Özel sektör ve sivil toplum kuruluşları da katkı sağlıyor.

Bilgi, teknoloji, medya, pazarlama ve iletişim çağında işler böyle yürüyor. Ülkeler böyle yükseliyor. Her seferinde, Türkiye konusunda özel sektör ve sivil toplum tarafından bilgilendirildikçe olumlu yaklaşıma başlayan medya ve kamuoyu önderleri soruyor: “mikrofonlar ve kameralar burada. Türkiye nerede?”

Dr. Bahadır Kaleağası
Brüksel
kaleagasi@tusiad.org .